

Dr. Jos. C. Oblak:

Velebit

(Dalje.)

Pa pričakuješ, da te povede pot z vrha Visočice, ki jo dela tako priljudno lepi Gojtanov dom, v divjino, kjer te bo spreletavala groza... Toda bolj ko prodiraš v njegovo notranjost, tem bolj ti postaja Velebit domač. Ako hočeš uživati Velebit v vsej njegovi intimnosti, kreni z Visočice proti jugu. Če se že gori na severu pod Velikim Rajincem na onih košenicah počutiš kakor kje v Gorenjskih planinah, pa ti ta pot pričara v spomin naš Bohinj in njegove planine. Tako je — se mi zdi — užival svojčas naš Ahasver Nemcigren svojo hojo na Triglav.

Prehajaš iz enega kotla v drugega. V dnu teh usedlin se milijo in košatijo prelepe, bujne trate, obrobljene z gozdom. Že davno je za vrhovi in bregovi izginil ozki modri pas morja, ki sem nanje na tej dolgi poti čisto pozabil, pozabil pa tudi, da sem v Velebitu. Zdi se ti, da tavaš tam kje po bregovih Jelovice ali Bohinja in po planinskih tratah okoli Rotarice, Ratitovca, Krestenice, Blata ali tudi Dednega Polja; gledaš v duhu tudi našo krasno planino V Lazu. Toda: v naših planinah pôlje tiho veselje, tu pa je — rekel bi — samo zunanja scenerija ista; in kako bi ne bila?

Saj pravi naš Seidl, da se Dinara ne prične, kakor »učijo« izvestni gospodje, šele tam nekje pri Vrhniki, nego je že naša gorenjska Jelovica njen del. Pokljuka in njene Bohinjske planine s celo (po Winklerju) narinjeno, ali (po Seidlu) podrinjeno Zlatensko pločo pa so z Jelovico eno: Bohinjska dolina v prelomu med obema le preseka to enoto.

Zato ni čuda, da je tu isto pokrajinsko, geološko obiležje. Toda v ostalem, kar ustvarja celotni milje in nastroj pokrajine, je vendarle velika razlika: naše planine so polne lepih koč, stajic, staj in raznih veselo-živih bitij — mukajočih in ukajočih; tu pa jih skoro ni videti niti slišati. Tu imajo čisto drug »red« in tudi druge »šege in navade«... Čoban ročno na brzo roko postavi v to brezupno samoto svoj redki, primitivni stan, ki je vse prej ko naša stalna planšarska kočica — pa ga ravno tako ročno zopet razdere in posamezne njegove dele poskrije po raznih špiljah: »Ako je ne poderem

jaz, mi jo podere Ličan« (in menda tudi narobe, sem si mislil sam pri sebi). Tako mi pravi Dalmatinec in še marsikaj pristavi, kar ne kaže bogve kake bratske vzajemnosti med Ličanom in Dalmatincem; tujcu, dá, nikdo ničesar ne stori, ne Ličan ne Dalmatinec; — toda — med seboj!? Pa sem si mislil — svoje, ter pogledal nekoliko na nas same ... Kako se že glasi ona divna, tako polna bratovske ljubezni? Tako: »Tam na Kranjskem solnce sije, pri nas pa huda toča bije; preljub Svet' Mohor, Fortunat, udar'ta še na — kranjsko plat!« — In sem lepo molčal ter se pritajeno nasmejal, češ: opravite tole sami med seboj. Kakor — mi! ... Sicer pa imajo tu stare spore radi paše.

Z Visočice te privede pot najprvo po tratih v prvo tako višinsko dolino, »Jelovec«. Vrhovi in grebeni se strnejo okoli tebe in za dolgo ti zapro pogled na modrino morja na eno stran in na zeleno Gospiško ravan na drugo. Gozd in trata se menjavata; treba je zopet navzgor, zopet v drugo daljšo in širšo kotlino Rudine. Novi vrhovi (kdo bi jih našteval!) se pokažejo precej enakih oblik in ko se ozreš nazaj, ti je Visočica izginila izpred oči, in vrh, ki ga uzreš za seboj, ima že davno drugo ime, dočim se tebi zdi, da jo še vedno vidiš.

Preko Vodénega dolca preideš v »planino« Snježnico (ki jo Ličan imenuje Jančarico), bujno zeleno kotlino, ki ima svojo snežno jamo, v kateri ne izgine nikdar sneg. Topijo ga pred špiljo v koritih za živino; zastonj pa iščeš pastirskega doma. Tiho je vse naokoli in samota te prevzame vsega. Šele, ko si na veliki planini Oglavinovac, kjer se križajo razna pota, imaš občutek, da je tudi v tem predelu Velebita življenje. Srečaš kosce in drvarje in posamezne seljake, ki preko te planine prečkajo Velebit ter gredo svojo daljno pot od morske (tu dalmatinske) strani od Tribanja in Starega Grada preko Rujna v Liko na Gospiško polje. Tod preko je namreč zveza Like z morjem skozi Ribnička Vrata. Prva liška vas onstran Počiteljskega vrha v Velebitu je Počitelj, a nekoliko dalje že bolj v ravnini bližje k železnici ob reki Liki pa je pomaknjen Ribnik, južno od Gospića.

Od tod tudi ta gorska imena, s katerimi je tu isti križ, kakor pri nas doma, morda še večji. Le gotove najbolj znane in markantne točke imajo svoje sigurno ime, druge pa ne. Tako mi je pravil eden najboljših poznavalcev Velebita, da si takile čobani včasih kar sproti izmišljajo imena, če jih kdo vpraša. Posebno so jim priljubljena smešna imena. Pa ti obesi takole kar na lepem »Visi-babo«, ki jo vestno zabeležiš; ko si pa nekaj ur hodil in si že daleč proč od te »Visi-babe«, ti natvezujejo še drugo, če si preveč radoveden! Končno so imena zame vendar le postranska stvar, zlasti na onih mestih, ki za orientacijo ne pomenijo mnogo ali nič. Sploh se imena ponavljajo, kakor Kozjak, Golić, Javornik, Snežnik, Badanj, če ne v istem, recimo južnem predelu, pa najdeš isto ime zopet v severnem delu Velebita.

Posebno znana je nekoliko komična »Visibaba«; ugotovljenih je kar 5 takih »bab«: dvoje v severnem Velebitu, dalje Dabarska, Alanska in iznad Radlovca; jaz sem pogruntal menda še šesto...; zakaj je to ime tako priljubljeno, ne vem.

Onstran zahodnih bregov se širi sredi Velebitskega gorskega kraljestva kakor začaran vrt, če se sme tako nazvati velika kraška dolina okoli Velikega in Malega Rujna; zapira jo proti morju divjekrasna gorska scenerija relativno dosti nižjih vrhov, ki pa imajo zlasti z morske strani še vedno videz nebatičnih velikanov; njih absolutna višina pa doseže komaj okoli 1000 m. Silne kulise Golića, Bojinca, Zvirjaka na morsko stran, in divjekrasna podoba dosti višjega Višerujna na severni strani té, rekel bi, samosvoje pokrajine v pokrajini tik ob meji hrvatsko-dalmatinski, dajejo tej kraški oazi redkoslikovit, po nekod grozovito raztrgan okvir. Pretrga ga na zapadni strani Malega Rujna »prodor« Kozjače.

Torent Kozjače v svojem gornjem delu preseka deloma tudi Malo in Veliko Rujno in je zlasti v svojem spodnjem delu poleg obeh Paklenic ena izmed resničnih znamenitosti v Velebitskem kraljestvu. Ali pa je tudi dostopen, o tem molčijo »vodiči« vseh jezikov... Južni Velebit pada in se znižuje značilno preko takih širokih pasov kakor v kolosalnih stopnicah proti morju. Tudi oba: Malo in Veliko Rujno, sta ena izmed teh velikih »stapic«, zbog katerih se južni Velebit spušča nekoliko zložnejše proti najspodnejšemu modremu pasu — Velikega Planinskega kanala. Je pa Južni Velebit radi svoje oddaljenosti morda manj posečan — tudi je manj planinskih koč v njem; toda zbog najvišjih vrhuncev in bližine čudovite Dalmatinske zemlje in »prodorov« je gotovo še zanimivejši nego Severni, s katerim pa ima marsikaj skupnega, zlasti svojo golo morsko stran in košato severno; samo da se gozd na severni strani prej neha in kažejo zbog tega tužni gorski vršaci bolj visokogorsko obiležje. Paklenica s svojo divjo romantiko v srednjem in spodnjem delu in z nenavadnim skritim gozdnim bogastvom v zgornjem delu pa presega vse drugo.

Človek ne bi verjel, da v tej višini med golimi Velebitskimi vrhovi leži cela zelena pokrajina, ki si je, brodeč skozi Planinski kanal, niti predstavljati ne moreš ob pogledu na brezdanjo skoro navpično skalnato puščavo. Ta puščava se ti zdi od te strani brez vsakega možnega zelenja in življenja, tudi ne v oni špranji, ki jo vidiš za zobčastim zidom nižje skalnate rajde nad pragom, kjer je našlo nekaj skromnih dalmatinskih sel tal in krušne zemlje. Pa je vendar tam celo nekaj desetih bornih koč, tako na Malem kakor na Velikem Rujnu. Kraj Velikega je v specijalki označena celo cerkev »Beata vergine« — Blažena gospa. Krasen mora biti pogled na to skrito Velebitsko deželo z roba, ki mi jo zakriva, in mika te, da bi

stopil nanj ter se ozrl doli na obe Rujni, saj je videti z Oglavinovca tako blizu! Toda Oglavinovac leži še 1240 m nad morjem, Rujno pa je več ko 300 m pod njim na spodnji stopnici, vmes pa je še ena kotanja pod Javornikom. Šele ko prideš ob robu te ponikve zopet na drugo sedlo, zazija pred teboj prodor Ribničkih Vrat, skozi katera se pogrezneš skoro navpično do pričetka Kozjaške grape. Ta grapa je v svojem spodnjem delu pravi tip kraškega hudournika. Toda mi se z Rujnim in njegovo Kozjačo ne moremo pobližje seznanjati; kajti naša pot gre po — višjih planinah. Držimo se gornje najvišje »štabelle« tik pod najvišjimi, dasi bi došli lahko tudi preko Ribniških Vrat in Rujna na svoj cilj.

Zato režemo Oglavinovačke košenice proti jugovzhodu, kamor je usmerjena že ves čas naša pot; toda zopet nam zastavi pot klanec, ki ga je treba strumno premagati. Ne pomaga nič: ako hočeš priti zopet do »polja« Badanjski Doci, ki se zove zopet tudi Javornik kakor toliko drugih točk v celem Velebitu. Tako nam pove tudi »vodič«! — To »polje« pa seveda ni polje v dolinskem smislu besede; to je zopet kraška kotlina, bolj ali manj priljudna, in takih je še. Pa stalnih parstirjev in planšaric tudi tu ni, in njihovi redko sejani stanovi so tako primitivni in majhni, da o kakem prenočevanju niti govora ne more biti. Novi vrhovi se pojavljajo brez posebne karakteristike, »Badanjski« stanovi kažejo na Badanj in Badanjski vrh, in naletel sem tudi tu na — Visibabo, čeprav je ne zaznamuje niti karta niti »vodič«. To je fronta na severni strani, na južni so Javornik in slikoviti Višerujnac, razen Javornika vsi nad 1600 m visoki. Toda imena so bolj ali manj postranska stvar, zlasti še za razne manjše kotanje. Celo do neke luže (lokve) v taki dolinici prideš, ki ima tudi svoje ime (Ruja); zajame te za kratek čas šuma, kakor da ti hoče pripraviti čim večje presenečenje. Ko se namreč zopet razsvetli, se razgrne pred teboj jasna, velika široka planina Doci ali Struge. (Zopet dvoje imen!) Lepa je ta planina in prijetno se počiva pri napol podrti koči kraj gozda. Nekaj sproščujočega ima v sebi pogled na vse te najvišje vrhove našega Velebita, katerih glavni štab je zbran okoli tebe v velikem krogu.

(Dalje pride.)

Janko Mlakar:

Hochkönig in Dachstein.

(Konec.)

Ker se nisem držal poti, ki vodi v velikih vijugah navzdol, marveč sem jo ubral kar naravnost, sem bil v slabi uri že na cesti, po kateri se lahko pripelješ z avtom preko Gosau v Hallstatt. Kmalu nato se je odprl pred menoj kotel, v katerem leže Gosauska jezera, Prednje jezero, Lacke in Zadnje jezero.

Prednje jezero je jako podobno Bohinjskemu, samo da je za dve tretjini manjše. Na desno se dviga iznad temnih gozdov in zelenih planin strahovito razorani Gosaukamm z vrhovi Grosser Donnerkogel, Grosswand in Bischofsmütze; na levi se bolj polagoma vzdiguje s strmega brega gosto poraslo pobočje Klammkogla in Rossrückna, v ozadju pa stoje nad Gosauskim ledenikom Hohes Kreuz (2808 m), Dachstein (2992 m) in Torstein (2946 m).

Ako bi se v ozadju nad Bohinjskim jezerom mesto Bogatina, Podrte Gore in Škrbine dvigal Dachstein z ledenikom in s svojima sosedomi, bi pač težko našli kaj lepšega v planinah, vsaj kar se tiče jezer. Sicer je pa Bohinjsko jezero lepše od Gosauskega, dasi je to bolj divje in romantično, brez naselbin in vil. Brez ceste, brez elektrarne ob jezerskem odtoku in priproste gostilne, v kateri ti postrežejo z jedjo, pijačo in razglednicami, bi bilo še popolnoma tako, kakor je počivalo samotno skozi tisočletja v naročju zelenih planin, temnih gozdov, bliščečih se ledenikov in sivih skal.

Sicer pa nisem imel nič proti napredku, ki je že prodril tudi v ta samotni in še pred nedavnim časom od ostalega sveta odrezani kraj. Kajti pot po lepi cesti ob vzhodnem bregu je bila prav prijetna, četudi kratka. Do konca jezera bi bil hodil samo 20 min., da me ni zadržal velik — junec. Postavil se je na najožjem mestu počrez, tako da se je z zadnjim koncem skoraj dotikal navpične škarpe nad cesto, z rogmi pa je kazal v jezero.

Ker se je nabralo že »precej občinstva« (dva gospoda in ena dama), ki je čakalo, da se ta živa pregraja dvigne, sem se hotel izkazati jaz junaka. Zato stisnem pogumno cepin in se pripravim, da bi obšel sovražnika na čelni strani. Ta pa dvigne rep, nagne glavo, pihne skozi nosnice in — brez zaleta se mi je posrečil imeniten zadnji skok v daljavo. (Pri prihodnji olimpijadi v Ljubljani bom tekmoval v takem skoku na daljavo; treniral bom pa na deželi pri kakem posestniku, ki ima hudega bika.)

Ker s silo ni bilo nič, poskusim svojo srečo z diplomacijo. Rekel sem ogromni, brezobzirni živali »ljuba živalca« in jo prosil, naj me pusti mimo, češ, da se mi muči na Dachstein; pa je bila entevue-ja zaman.

Tu pride pastir, dvigne palico, nahruli neotesanega junca z »lumpom« in prosta je bila pot.

Zopet sem enkrat spoznal, da pri surovežu pomaga le surova sila. Jaz sem rekel juncu »ljuba živalca«, pa ni niti z repom mahnil; pastir ga je nažgal z »lumpom«, pa je postal junec takoj ponižen in pokoren. —

Ko sem po tem odmoru prišel v konec jezera, sem bil ves ogorčen nad vandalizmom, s katerim je posestnik gozdov, ki se razprostirajo noter do Zadnjega jezera, pokvaril, da, oskrnil to veličastno sliko.

Pred kratkim, morda še lani, so si tu ogledovale orjaške zelene smreke svoje vrhove v temni jezerski gladini; danes stoje tu samo še čoki, ki kvarijo vso pokrajino.

S tem posekanim bregom je jezero podobno obrazu, ki ima visoko čelo, raven nos, lepa usta, na koncu brade pa veliko bradavico s tremi sivimi lasmi. Ko bi nekoliko višje gori posekali gozd, bi lepota tega salzburškega bisera prav nič ne škodovalo, toda pasti so morale smreke prav tam, kjer so za celotno sliko najbolj potrebne.

Od Prednjega jezera vodi do Zadnjega dobro nadelana pot, ki je prirejena tudi za mule in osle. Nekako sredi med obema jezeroma leži Gosau-Lacke, ki je res podobna bolj veliki luži. Pot je zelo senčnata, ker se vije po gozdu, toda brez vsakega razgleda. Zato sem nestrpnost pričakoval, kdaj pridem zopet na prosto. Hodil sem pa debelo uro, preden so se drevesa toliko razmaknila, da sem skozi vrzel zagledal gore in v njihovem vznožju Zadnje Gosausko jezero. Samotno je še veliko bolj ko Prednje.

Lepa zelena trava na bregu me je zapeljala, da sem odložil nahrbtnik ter legel. Bilo je vse tiho in mirno; celo tiči so molčali. Sprva sem mislil, da sem popolnoma sam. A kmalu sem opazil ne daleč od sebe damo in gospoda, ki menda nista prišla v to samoto zato, da bi ločena od sveta uživala medene tedne. Gotovo sta jih imela že daleč za seboj, kajti sedela sta precej — narazen in za roke se nista držala niti si gledala v oči.

Ježna pot se začne v koncu jezera dvigati, se vije po precej strmih, deloma z ruševjem poraslem pobočju v daljših in krajših ključih ter se neha ob robu Gosauskega ledenika pri velikem, v eno nadstropje zidanem planinskem domu Adamekhütte (2100 m), ki je last Alpenvereinove sekcije »Austria«. Pot je zelo kratkočasna, ker nudi krasne poglede na vse strani. Globoko pod seboj vidiš Gosautal z jezeri, na levi Bischofsmütze z njenimi sosedi, izza katerih gleda Hochkönig, pred teboj se pa vedno bolj — čim višje prideš — odpira Dachsteinovo kraljestvo.

Koča sama ima krasno lego v zavetju strmih sten Schreiberwandkopfa. Izpred nje vidiš ves, jako obširen in precej razpokan Gosaugletscher, ki ga obrobujajo Hohes Kreuz, oba Dachsteina (Visoki in Nizki), Mitterspitz, Torstein in Hohe Schneebergwand, ki skoraj vsi (razen »Križa« in »Stene«) presega na visočini Triglav, seveda le za nekoliko metrov.

Ker sem imel dosti časa — bilo je še zgodaj popoldne — sem si nekoliko ogledal pot na Dachstein. Je čisto priprost. Od kočice čez ves ledenik po dolgem do škrbine Obere Windlucke (2700 m), ki je globoko zarezana med Dachstein in Mitterspitz, potem pa po zahodnem grebenu na vrh.

Lepa večerna zarja je obetala jasno jutro; toda ostalo je pri obljubi. Ko sem drugo jutro pogledal na vreme, se je držalo kisto. Dachstein je imel kučmo do ušes potegnjeno, in megle so se zibale sem in tja, kakor bi še premišljevale, ali naj padejo ali se naj dvignejo. V koči je še vse spalo, samo dva vodnika sta postopala krog hiše, čakala na gospodo in se prepirala, kako se bo »naredilo«, jasno ali dež.

Jaz sem si »osvojil« optimistovo mnenje in sem se napotil črez ledenik. Storil sem prav. Ko sem namreč prišel v poldrugi uri v Windlucke do vstopa v skale, se je Bischofsmütze pravkar odkrila in tudi Torstein se je znebil silnih megla, ki so se gnale naravnost proti jugu. Ponoči se je prejkone bila bitka med sovražnima vetrovoma, in zmagal je sever.

Globoko in skoraj navpično pod seboj zagledam ob vznožju 600 m visoke Dachsteinove stene — stal sem na njenem robu — snežišča in ledeniške groblje, bolj spodaj pa planine in gozdove; Ramsau in Ennstal sta bila še v megli, iz katere so gledali posamezni vrhovi Nizkih Tur.

Iz Windlucke je izpeljana »zavarovana pot« po zahodnem grebenu na Visoki Dachstein. Včasih je bila res dobro zavarovana, namreč takrat, ko so bile vrvi (iz konopnine) še trdne in cele. Zdaj so pa vse preperle in deloma tudi potrgane. Zato sem se zanesel rajši na kline, na katerih so vrvi pritrjene, na skale ter na kolena in roke. Posebnih težav pa nisem našel nikjer in v slabi uri sem bil že na vrhu.

Hoher Dachstein ima dve visočinski številki, menda poletno in zimsko. Poleti meri 2992 m, po zimi pa 2996 m. Znan je po svojem lepem in razsežnem razgledu. Vse gore in doline od Češkega Lesa do Julijskih Alp, od Dunajskega Schneeberga do Visokih Tur objameš s pogledom, če je — čisto. Jaz jih nisem. Kljub temu sem bil zadovoljen s tem, kar sem videl; kajti ves Salzkammergut je ležal pred menoj lep in jasen, kakor na dlani.

Takih »shodov«, kakor naš Triglav, Dachstein ne trpi; ima pač premalo prostora. Poleg mene sta bila na vrhu še neki vodnik in njegov gospod, ki sta prišla iz Simonyhütte, pa so bili skoraj vsi »sedeži« zasedeni. Ko sem zagledal spodaj na Hallstätterskem ledeniku celo procesijo, sem vprašal vodnika, kam bo vse to šlo.

»To so večinoma izletniki iz Simonyhütte; eni se samo izprehajajo po ledeniku, drugi gredo do 'Randkluff'; sem gori jih pride komaj tretjina. Da se nam pa ne bo treba v Žlebu umikati, je najpametneje, da jo poberemo dol.«

In pobrali smo jo. Navzdol je jako strmo. Žleb (Rinne) je sicer kratek, a vendar precej izpostavljen. Nevarnosti pa ni nikjer, ker je izvrstno zavarovan s klini, z verigami in držaji, s katerimi so nado-

mestiti stare vrvi iz konopnine. Paziti pa je treba na kamenje, ki si poišče vedno svojo pot skozi Žleb.

Gospod z vodnikom je hotel Žleb »premagati« z »gvišno nogo« in je sedel takoj pri vstopu; a vodnik mu te seje ni privoščil, češ, da bo prožil kamenje in tako bombardiral tiste, ki so že morda v steni. Imel je pa precej opraviti, preden ga je spravil na vse štiri.

Plezanje je lahko in prijetno, prava telovadba, samo na kamenje je treba res paziti, ker ga je vse polno lepo naloženega, kakor bi čakalo, kdaj ga kdo malo pobeza in pošlje dol na ledenik.

Zadnji kos, med steno in Obrobno zevjo (Randkluff), je bil nekoliko siten, ker je bil tam čist led, popolnoma brez snega. Ostala pot čez Karls Eisfeld in Hallstättergletscher je pa res prav lep izprehod. Seveda, o kaki samoti, ki vlada navadno na ledenikih, tu ni govora. Kakor veliki črni madeži so se videle tuintam cele gruče, ki so ogledavale redke odprte špranje, ali pa pazljivo zasledovale tiste, ki so plezali na Dachstein. Na ploščah pod Simoyhütte na koncu ledenika jih je pa vse polno polegalo in se solnčilo, kakor kuščarji.

Koča (2203 m) ima ob robu širnega ledenika in pod strmimi stenami Schöberla (2422 m) kaj lepo lego in je zelo obiskovana. Ob lepem vremenu je čez dan sicer večinoma prazna, zato se pa proti večeru toliko bolj natrpa. Veliko zaslugo za dober obisk ima peturna lepa ježna pot iz Hallstatta, po kateri tuintam celo kak motociklist priropota. Takoj nad kočo stoji lična kapelica (Dachsteinkirchlein).

Ker sem si namenil drugi dan še ogledati »Rieseneishöhle« na Untere Schönbergalpe (1348 m), sem poizvedoval v koči, kako bi najlažje prišel do nje, da bi mi ne bilo treba doli v Hallstatt. Oskrbnica mi je povedala, da se pride tja čez Gjaidalm v sedmih urah. Svetovala mi je pa, naj grem rajši v Hallstatt spat in drugo jutro do Eishöhle, češ, da je »bližnjica« jako grda, sicer zaznamenovana, a brez nadelane steze. Jaz sem se seveda poslušil — »bližnjice«.

Danes, ko imam to pot za seboj, sem vesel, da sem jo prehodil; ako bi jo pa moral še enkrat, bi naredil rajši deset takih ovinkov, kakor je oni čez Hallstatt, nego da bi pobiral še enkrat stopinje po tistih neštevilnih jarkih pod različnimi Krippensteini in spravljal v nevarnost svoje kosti po strugah hudournikov. Zato svetujem vsakemu, kar je meni svetovala oskrbnica v Simonyhütte; in uboga naj me, sicer bo prišel tako zbit v Eishöhlenhütte na Schönbergalm, kakor jaz.

Naslednje jutro sem si ogledal ledeno jamo. Mrzla je, lepa in vredna, da jo obiščeš. Natančneje je pa nočem opisati, ker tokrat pišem za »Planinski«, ne pa za »Jamski Vestnik«.

Nahrbtnik na pleča, cepin v roko — in odkorakal sem po kosilu sam samcat v Karavanke. Večerni cilj tistega dne mi je bila Bertina kočica na Komnici.* Kakor znano, kočice istega imena na Jepici na zapadnem obronku Kepe ni več; v prevratni dobi so jo bili zažgali, nato pa postavili novo leseno stavbo na severni strani, malone na sedlu nad planino Borovščico. Zopet sem pozdravil znane mi Rovte s cerkvico sv. Treh kraljev, ki so ji divjaki prevratnega leta oltarje zapalili. Pod Ovčno sem odbočil v levo, da sem onkraj Borovniškega potoka prišel na zložno turistovsko pot, ki prihaja iz Ledinic in se vzpenja večidel po visokem gozdu do pod Kepe. Pičle tri ure hodá, pa sem stopil pod krov prijazne kočice. Tega dne sem bil njen edini gost. Sicer pa izkazuje tujska knjiga številen poset: do 20. avgusta je bilo vpisanih 1482 posetnikov. Med njimi prevladujejo Beljačani in Celovčani, a tudi Gradec, Dunaj in Berlin so obilno zastopani. Čudil sem se, da je vpisanih bore malo članov SPD — komaj deset sem jih našel — dasi uživamo po medsebojnem dogovoru v koči iste ugodnosti kakor člani Alpenvereina. To je res, da nam leži sedanja kočica precej znerok, dočim je bila stara na Jepici za dostop z Dovjega jako prilična.**

Meglovje, ki se je razprezalo po Kepi, mi ni obetalo jasnega jutra, a vendar me je krivec, ki je pod večer potegnil, potrdil v boljši nadeji. In res, jutro je bilo povsem vedro in zrak čist, tako da me je zamikalo, da bi se kar po strmem robu, po t. zv. Grlu, pričel popenjati na Kepo. Da sem imel za družbo odlično našo plezalko Pavlo, pa bi bil poskusil svojo planinsko srečo kakor takrat, ko sva v dežju in snežnem metežu preplezala vse Plemenice od Luknje do vrha Triglava. A samotežni turist boljše ravna, da se drži zaznamenovane poti.

V sedmih četrtih ure sem prispel na ploščad te okrnjene piramide, na vrh Kepe, kraljice naših Karavank. Doživel sem veličasten razgled: v Podravju in v Posavju je ležala v dolini gosta megla, toda višine, grebeni in vrhovi so kazali vedro lice v jutranjem solncu, od Mangrta in Triglava do Visokih Tur, vsa rajda Karavank in Kamniških planin do skrajnega pobočnika, do Obira, ki je videti od tu kakor mogočen prestol, namenjen kralju Matjažu. Celò krtina Šmarne Gore je virila iznad sivih plasti, kupček Ljubljanskega Gradu pa je bil neviden.

* Komnica je domače ime za vrh, ki je v specialki označen s »Kleiner Mittagkogel« (vis. 1739 m). Prim. Plan. Vestn., 1930, str. 203.

** Upajmo, da postavi podjetna Kranjskogorska podružnica v doglednem času tudi na karavanškem pobočju svojega okoliša primerno planinsko postojanko.

Svojevrstno občutje navdaja človeka v taki samotni višini, zavest vzvišenosti prirode in lastne malote. Planinec ne pozna ošabnosti, ta je lastna le ravninskim pritlikavcem in mestnim nadutežem. In ta blagodejna tišina, ki jo oživlja le rahli piš vetra in tenki ščebet planinske lastovice!

Kepa je zapuščena gora. Ne najdeš na njej ne spominske knjige ne pečata, da bi ga odtisnil na razglednico; triangulačno znamenje se poveša le še na dveh nogah, kakor bi bilo brez gospodarja, ne vem, po čigavi krivdi: ali jugoslovanski ali avstrijski. Tako sem srečno odpravil Kepo, ki sem ji bil svoj poset na dolgu že od lani, ko me je bilo slabo vreme od nje odmeknilo.*

Zdaj se je pričela zložna grebenska hoja proti Golici, kamor se more dospeti v štirih urah, ne da bi se bilo treba žuriti. Toda ni mi šlo tako gladko, kakor sem pričakoval. Pot je vseskoz do Mlinškega sedla dobro markirana, a poslej je markacija pešala. Ker pa je steza dokaj uhojena, je turist ne more zgrešiti, če si uravnava smer po vrhovih tja proti Kadilnikovi koči, ki služi dobro kot orientacijska točka. Toda scmerilo se mi je vreme, dvignile so se goste megle, ki so zajele ves gorski hrbet. Babo sem še gladko obkrožil, a na Roščici mi je zmanjkalo markacije in poti. Pričel sem kolobariti na okrog, da se mi je godilo prilično kakor Faustovemu kodru. Po igli na kompasu sem pač uravnavał smer hoje, a vendar nisem našel ne poti ne znamenja. Zadenem ob državni mejnik. Zdaj pa ob mejnikih naprej! Toda ti niso tako gosto sejani, da bi se videlo od tega do drugega. Končno zapazim na mejniku obledelo rdečo liso in zdaj sem stopal oprezno dalje, skrbno išoč rdečih znamenj. Redka so bila in nekatera še komaj vidna. Če bi jih bil kdo v začetku sezone obnovil, bi se turistu tudi v mrčavem vremenu ne bilo bati, da jih zgreši. Zopet je treba iznova poudariti potrebo, da društvo planinske naprave vsako leto pregleda, popravi in obnovi.

Megle so se sicer prevlekle na koroško stran in v jasnini sta se pojavila Petelin in Golica, vendar jugovini, ki je nastopila, nisem več zaupal. Komaj sem vstopil v Kadilnikovo kočo, se je zunaj ulilo in kosci, ki so spravljali seno na pobočju, so vsi premočeni prihiteli vedrit v kočo. In lilo je vso noč. Kosci, ki vedó, kako se vreme v planinah obrača, so menili, da se utegne par dni tako držati.

A ne mislite, da sem venomer negodoval. Že popoldne se je bilo včasih zjasnilo in je posijalo za malo časa solnce, vsaj toliko, da sem stoječ ob mejnem robu uzrl sebe v planinski »gloriji«, prizor, ki v gorah ni na dnevnem redu. In kosci, domačini s Planine pri Sv. Križu, so bili kljub nekaznemu vremenu dobre volje. Oskrbnica je eno izmed čilih grabljic zaposlila v kuhinji za pomivavko in vabila jo je,

* Glej: Po mejnih vrhovih. Plan. Vestnik 1928., stran 280.

da naj ostane pri njej kot »kuhinjska«, češ, tako kmečko deele zna za vsako delo prijeti, tiste napol gosposke punčare pa niso prav nič »šikovne«; samo šemile bi se!

Zjutraj je bilo zopet vse zabasano, iz megle je drobno rosilo. Kaj storiti? Nisem dolgo okleval. Sklenem, da pojdem vedrit v — Ljubljano. Ogrnjen v dežni plašč, sem jo mahnil mimo Spodnje koče pod Golicami in mimo Savskih jam na Jesenice. S popoldanskim vlakom sem se vrnil v Ljubljano z namenom, da prekinjeno turo čim prej zopet nastopim...

Hladno, a solnčno jutro je bilo, ko sem dva dni pozneje s Slovenskega Javornika zavil v Javorniški Rovt in dospel preko Savskega molzišča v poltretji uri na presedljaj vzhodno od Suhe. Tako sem bil zopet na začrtani poti in kaj lahko so me nesle noge po razhojenih obronkih obeh Kočen proti Medjemu dolu. Tu sem doživel prijetno iznenadenje: namesto da bi preprečkal dokaj zamudno globel, po kateri drži stara pot proti Stolu, sem opazil na sedlu novo nadelano stezo s svežo markacijo. Dva orožnika, ki sta se tu odpočivala, me opozorita, da je nova skalaška pot čez Viševnik pač bližnjica za na Belščico, a je zelo naporna in ponekod rušljiva. Baš to mi je dalo pobudo, da sem krenil po njej. Dobro so jo pogodili jese niški Skalaši: mestoma so nadelali pot v živo skalo in jo zavarovali s klini in žicami, spretno in strumno, kakor pritiče podjetnim planinskim pionirjem.

Kaj naj bi rekel o nadaljnji poti po Belščici in preko Vajneša? Da se v solnčni pripeki, kakor me je ta dan spremljala, kaj enolično vleče in da ti je nebeški oddih, ko se v produ pod Stolom okrepeš s hladno studenčnico. Ko pa naposled stopiš pred Prešernovo kočo in uzreš pod seboj Bled in Vrbo in cerkvico sv. Marka, se začutiš zopet vzvišenega nad topo vsakdanjost. So turisti, ki Stolu prigovarjajo, češ, da ne nudi tega, kar po svojem položaju obeta. Res, da sta obe poti nanj z južne strani bolj ali manj enolični, a razgled z vrha vendar obilno poplača dozdevno naporni vzpon: od tu pregledaš vso Savsko dolino od Kranjske Gore do Ljubljane, kolikor je kot nepri ličen zaslon ne zastira Dobrča, varovanka Begunjščice, da ne omenjam velične gorske panorame. Le kar se tiče pogleda na Dravsko kotlino, gre vsekakor prednost Golici.

Prešernovo kočo posečajo radi tudi avstrijski turisti. Bajè jih mika tjakaj — seveda poleg planinkoestetskega užitka — dobra vinska kapljica, ki se je morejo tu naužiti po nižji ceni kakor v svoji domovini. Zlasti sobotni in nedeljski vpiski v tujski knjigi izkazujejo številne posetnike izza meje. Nasprotno pa si hodijo naši »planinci« gasit žejo z avstrijskim pivom v Celovško kočo na Mačenski planini. Tudi v tem pogledu se zrcali mednarodni sporazum!...

Zasinil je zadnji dan moje krožne poti. Poslovil sem se od prvaka naših Karavank in zavil po meléh v globino Vrtače. Zgolj gruč in prod, da ti ni treba stopati po poti, ki je pravzaprav ni, temveč se, uprt ob cepin, spuščáš kar drsé navzdol, dokler se ne znajdeš med velikanskimi balvani, ki so jih bili v davnih bajeslovnih časih »gorjaki« tjakaj nalučali. Čim dalje stopaš po kotanjasti Vrtači, tem več zelenja se pojavlja, in ko prevališ prvo in drugo sedelce, pa si v Zelenici, kjer se enakomerno menjavata gozd in pašnik.

Na razpotju sem bil: ali naj se popnem še na Begunjščico, da se z nje preko Prévala vrnem v Tržič, ali naj se šetam zložno dalje, da pridem pri Sv. Ani v obljudeni svet? Ej, nisem se dolgo pomišljal. Begunjščica, »eldorado« planinskih botanikov, je pomladanska gora, v avgustu pa ni več mikavna — tako sem si opravičeval težnjo po zložnejši hoji. Hotel pa sem videti novo planinsko kočo na Zelenici. Ni bila še dograjena, a iz vsega, kar je že stalo, sem mogel sklepati, da bo sicer majhna, a prav čedna in solidna lesena stavba, ki bo dobro služila poletnim in zimskim sportnikom. Slično kočo bi si turisti želeli v okrožju Škrlatice in Kepe, kjer še vedno pogrešamo prikladnega zavetišča.

Prekmalu sem prihitel na cesto pri Sv. Ani. Niti tri ure hoje, odkar sem bil krenil iz Prešernove kočice, nisem imel za seboj, pa še ni bilo devet. Prezgodaj bi bil v Tržiču. Kako naj lepi dan najbolje izkoristim? Da pohitim na vrh Ljubelja! Saj sem ga le dvakrat prehodil: prvič — bilo je prav pred tridesetimi leti — kot prostovoljec-korporal, drugič pa kot rezervni poročnik; obakrat smo korakali tja čez na koroške vojaške manevre v t. zv. vojni opremi. Zdaj, tretjič, ga naj posetim kot upokojeni »civilni general«, izletnik-šetalec. Svojo sedanjo opremo — nahrbtnik, in orožje — cepin — sem shranil pri cestarjevih in tako sem kar golotrup pohitel po vijugasti cesti navkreber. Tehnična spretnost starih graditeljev se je izborno obnesla. Ljubeljska cesta je še sedaj, ko ne prevažajo več po njej težko otovorjenih voz, a jo izgrebajo hrapava kolesa avtomobilov, v dobrem stanju. Obe vitki piramidi na sedlu, nekdanj mejnika med Kranjsko in Koroško vojvodino, sedaj obenem državna mejnika, je zob časa že globoko izglodal. Tu na mejnem prevalu sem se še enkrat poslovil od Koroške in Korošcev ter se vrnil zopet na našo plat. Ustavil sem se pri ličnem zidanem znamenju ob cesti: v njem je iz zelenikovine izrezljan kipec sv. Krištofa, umetniško delo tirolskega rezbarja, na zidu pa lapidaren napis: SALVE AUTO — 1929 — aug. 18. Pozneje sem izvedel, da je dala kapelico postaviti baronica Bornova in jo namenila sv. Krištofu kot zaščitniku avtomobilistov. Tako se tudi moderni čas prilagoduje pobožni tradiciji, da mora kakor vsak stan, tako tudi vsaka sportna panoga imeti svojega patrona.

V nekaj minutah sem bil zopet pri cestarjevih, katerih posel se podeduje od roda do roda. Oprtal sem se in odkorakal po trdi cesti ob Mošeniku proti Tržiču. Ni vredno, da bi o tem zadnjem odseku svojega planinskega obhoda kaj zapisal. Vi, ki veste, kako planinca hoja po trdi cesti omrtviči, boste umeli, da je bila odslej moja edina želja, da bi čimprej prispel na cilj in izhodišče svoje poti, v Tržič. In res, tri četrt na poldan je kazala ura pri podružnici na razpotju sredi mesta, ko sem prišel mimo, in prijetno mi je odleglo, ko sem v županovi gostilni sédel za mizo. Prvo žejo sem si utešil z vodo, v katero sem ožel citrono, ki sem si jo bil pred tednom dni kupil v Tržiču in jo nosil ves čas v nahrbtniku kot lek zoper planinske »slabosti«.

*

Tako sem srečno opravil planinsko pešačenje, združeno z izletom v koroško pokrajino. Počutil sem se pri tem bržčas bolje ko marsikdo, ki prebije tedne in tedne v udobnem letovišču, kjer ga včasih mori dolgočasje ali pa se vdaja ničevim zabavam. Večdnevna hoja po planinah in gorskih grebenih človeka telesno osveži in duševno razvedri, da z nekim pomilovanjem zre na one, ki se brez pravega razloga takemu užitku odrekaajo.

Popravek. — Na strani 178, 2. vrsta spodaj se mora glasiti: »grm cretja« (cret = ruševje), ne »cvetja«.

Viktor Pirnat:

Po Gorjancih

(Dalje.)

II. Preko nekdanjih lovišč mogočnih Celjanov.

Gorjance naskočimo najprej od šentjernejske strani, od koder napravljajo njihovi nebotični vrhovi na prijatelja prirode najsilnejši vtis. V jutranjem polmraku premerimo skoro neopaženo tri kilometre dolgo cesto preko valujočega polja in probujajočih se vasic Dol, Brezovice in Šmarja; kar sami ne vemo, kdaj smo se znašli pred visokim obzidjem kartuzije Pleterje ob vznožju temnih gora.

Privoščimo pobožnim menihom jutranji mir in počitek; saj so sredi noči vstali s trdih ležišč in skoro do zore molili za grešni svet. Ogedali si bomo obsežno zidovje kasneje iz ptičje perspektive; zdaj pa na desno navzgor do prve gorjanske naselbine Apnenik. Kratek, strm vzpon skozi gozd — hrast in užitni kostanj prevladujeta — pa se svet zopet malo poravna in dá prostora trem ličnim kmetijam. Orehov in tepk bo tod jeseni dovolj; celó vince bodo pridelali pridni Podgorci. Tudi onstran Jezerske doline, ki ji v kotu čepi vas Vratno, na položnem Stražniku, se pod hišami stezajo vinogradi in med njimi se prerivajo prepereli hrami in pisane zidanice.

Ta skriti košček zemlje, ki se ne vidi od drugod ko iz gorjanskega predhribja, je tako mikaven, da nam korak nekam zastaja, ko se preko zelenega pašnika pomikamo zopet v gozd in navkreber.

B a b j i K r č :

Čudno ime za tako krasno bukovo hosto s široko vozno potjo. Skoro hladno je tu v poletnem jutru in veseli smo, ko se svet iznova odpre in nas pobožajo žarki vzhajajočega solnca.

Nad pisanim travnikom se opotekajo metulji, po drevju se oglašajo ptički, kobilice brne svojo monotono jutranjico. Preplašeni se razkrope martinčki, ko se približamo razpadajočemu zidovju, komaj še vidnim ostankom davnega gradu. Po tem tudi ime te planote: Gradec. Morda je bil to grad Hohenau, ki je stal nekdam med Prežekom in Pleterjami kot brižni mejni čuvar proti pohlepnim nevernikom.

Srce nam utriplje ob sijajnem pogledu preko razoranega predhribja tja gori do Sv. Miklavža. Poredno mežika njegova cerkvice iznad visokega drevja in kliče in miče ...

Po napetem robu se boči naša pot med samim brinjem. Razgled vedno širši in lepši. Ptičje žgolenje nas spremlja.

Pa se svet nenadno zravna in raztegne v plodno široko polje. Kakor visoka ograja ga na vseh straneh obdaja stoletni gozd.

Kam ni človek zlezel v boju za ljubi kruhek!

Tam ob severnem robu stoji lična lesena hišica, poleg nje snažna gospodarska poslopja. S kozolca dehti seno, ob robu se pase kravica, otepaje z metlastim repom sitne muhe in vbade, zlato žitno klasje seziblje v lahnem vetru in prikimava dremavi koruzi, ki leno pomajava z mahadravimi listi.

»N j i v i c e« so malo gorjansko kraljestvo, njih lastnik je kralj, gospod na lastni zemlji, brez sitnih sosedov in zbadljivih zavidljivcev. V dolino ne vidi, tem lepše pa je zanj zeleno gorjansko pobočje, sredi katerega se rdeče strehe najvišjega gorjanskega gnezda Javorice.

Od nje nas loči globoka šumnata grapa, ki jo oživlja gorjanski hudournik. Ne silimo tja, ob povratku se ustavimo tam gori, zdaj pa se po prijetno napeti poti, ki nalikuje šetališču v divjem parku, dvigamo. Dobrih sto korakov komaj po gozdu, pa smo spet na gorski jasi, ki nam odpre diven razgled na naše gorice in daljne sive planine.

V e š č e :

Drugod bi dejali »Čarovnice«, tu je ostalo pri lepem starem imenu.

Zašli smo v skrivnostno domovje gorjanskih čarovnic, ki so tod gori praznovale svoje peklerske orgije. Na tej mali planoti se pričinja njihova moč in traja dobre pol ure hoda navzgor skozi gozd. Vse to so »Vešče«.

Čuden svet, res skoro tajinstven. Drevje je nekam bolj skrivljeno, vegetacija manj bujna, cvetja ne vidiš in niti skovir se ne oglašaja. Šum lastnih korakov te bije po ušesih, še glas zveni nekam tuje. Le šepetaje bi se smelo govoriti v tem odljudnem svetu nad strmimi bregovi gorjanskih sten.

Ob križpotu vrh roba med globoko sotesko Kobilu in gorjansko naselbino Javorovico je kup nametanega dračja: nastajajoča grmada.

Tu gori so sežigali nesrečnice, ki jim je ljudsko praznoverje v blaznem strahu za lastno usodo prisojalo nadnaravne moči ter jih nasilno uničevalo. Nesrečne žrtve so si morale po gozdu same nabrati dračje in si znositi grmado, na kateri so končale. Pred sto in devetdesetimi leti je baje zadnji plamen lizal trepetajoče ude osumljenega Hrvata iz bližnjega Žumberka,* uskoškega gnezda.

Smrtni pot in kri ubogih preganjancev sta pojila to peščeno zemljo, ki jo zdaj rdeče številne kukavice in škropé zvonasti kosmatiči... Rastlinstvo tod gori očituje povsem kraški značaj Gorjancev, v kojih vzhodnem delu se apnenec meša z dolomitom in s škrliljem.

V spomin na žalostne »čarovniške« čase vrže ob omenjenem križpotu še dandanes vsak mimoidoči kos dračja, suho preklo na kup, ki ga, ko je dovolj narastel, pastirji zažgo. Odljudni kraj ljudstvo tudi nazivlje »Grmada«.

Dalje postaja svet prijaznejši, vozna pot se razširi v krasno široko cesto, gozd se svetli. Dvesto metrov se pomaknemo in smo »Na Placu«, na zbirališču coprnic.

Ukus in strateški čut so morale imeti te nočne prikazni, da so si izbrale tako odlično mesto za svoje shajališče.

Ogromen gorjanski kotel se odpira očem. Na vzhodnem robu je čarovniški »Plac«, daleč onstran se spušča z zahoda v kotlino Sv. Miklavž. Čez celo južno stran ju veže v velikanskem loku strm vijugast rob, ki kotali v višini med devet sto in tisoč metri.

Z južnega Gorjanskega višavja se spušča v kotlino podolgovat, ozek in grbast nos, Gomila imenovan, ki preko vasi Mihovo in Gor. Vrhpolje preide v ravnino in deli obširni gorjanski kotel v dve divni soteski, Pendirjevko in Kobilu. Vsako od njiju oživlja gorski potoček istega imena.

Kakor je iz »Placa« pogled na razorane vrhove, strme bregove in gole hrbte, iz katerih mole ogromne pečine nalik silnim razvalinam, podnevi veličasten in edinstven, tako si nadenejo v medli mesečini vsi ti nešteti grebeni in njihove globoke zaseke najfantastičnejše oblike, groze in skrivnosti polne. Kakor duhovi švigajo po zraku temne sence, na hrastu, od strele okleščanem, zaskovika sova,

* Popravek. Na strani 181, v 4. vrsti od spodaj čitaj »Žumberških (ne: Žužemberških) planin.«

v dolini zalaja lisica, se zakrohoče čuk, v bregu zažvižga srnjak. In vsak glas se ponovi v deseterem odmevu. Če zavlada za hip tišina, prihaja v višino glas gorjanske hčerke Kobile, ki se je rodila skrita in neopažena in ki vesela hiti doli na ravno Šentjernejsko polje.

Namah se zunaj »Placa« okolica prijetno izpremeni. Cvetke, ki so bile dotlej redke, se od tam dalje skoro zvrstiti ne morejo. Ves močno nagnjeni rob in redko obraslo pobočje doli do Pleškega potočka, ki žubori v objem posestrime Kobile, vse se med bujnim zelenjem izpreminja belo in modro in rumeno in rdeče. Obsežne blazine planinske rese oživljajo divjo prirodo, pisani ramšelj dehti in privablja žuželke, v senci se še aprila meseca najde rožnato nadahnjeni teloh, ki so ga koncem zime vsa bela gorjanska pobočja in njihovo vznožje.

Prelestna je gorjanska flora, vredna poklicnega botanika. Blagodišeči volčin, zlato jabolko, tudi kranjska lilija imenovan — Türkenbund —, božje drevce in druge rastlinske posebnosti niso tu nikaka redkost.

Med dehtečim cvetjem in ptičjim žgolenjem nam pot ni strma in ne težavna. Vsak hip se ustavimo, da utrgamo vabljivo cvetko ali se ozremo po pisani dolini.

Žaga v Kobili je onemela, dovršila je svoje barbarsko delo, ki ga na žalost prenese zdaj v sosedno Pendirjevko, doslej deviško gorjansko sotesko, znano le domačinom in posebnim prijateljem Gorjancev.

(Dalje prih.)

Jožef Zazula:

Moja planinska obleka

Spodnje hlače imam iz dobrega barhanta; ko jih je bila naredila šivilja, je pozabila vpoštevati, da se blago krči; naredila jih je točno po meri. Toda pri prvem perilu so postale hlače krajše, prekratke, da bi z njimi prevezal nogavice. Kratke nogavice spodaj, kratke hlačnice zgoraj, a kocinasta bedra na sredi — to vendar ne gre; po kratkem posvetovanju z ženo je ona sklenila, da prikrajšanim hlačam došije »rore«, kakor je rekla, to je, gamašam podobne podaljške, da so dosegali nogavice tudi tedaj, kadar sem koleno upognil. Ni nesreče brez sreče! Žena je naredila »rore«, hlače so se pri drugem perilu še bolj skrčile in segle do kolena, sedaj smo šele spoznali, kako praktično je tako spodnje oblačilo, ker te greje nad koleni, a se te lepo drži pod koleni, da postanejo meča, ko si oblekel dokolenice, lepo okrogla in pravi predmet zavidanja za one ljudi, ki mislijo, da je spodaj toliko — žive robe, kakor je dokolenice kažejo.

Toliko z vso diskretnostjo o spodnjih hlačah. Nogavic, ki sem jih že omenil, nosim poleti in pozimi po dva para dabelo pletenih. Marsikomu bi bilo to pretirano; vendar naj poskusi in hodil bo — v

primerno večjih čevljih seveda — po najtrših skalah kakor po travi. Potu se ni treba ustrašiti; za to imaš nahrbtnik, v katerega vtakneš potrebno perilo: nogavice, hlače, nočno srajco itd.

Na zgornjem delu telesa nosim oblačilo iz flanela ali debele volne; podobno je nekako plašču brez rokavov, široko 2—3 dm, dolgo tako, da seže spredaj in zadaj nekoliko čez pas; v sredi je luknja, da oblačilo čez glavo vržeš. Svojčas sem nosil jopice; toda v teh se spotiš, in če se takoj ne preoblečeš, te zebe, da se pošteno zmraziš in lahko prehladiš na prepihu do pljučnice ali vnetja. Preoblačiti jopice ni mogoče na vsakem kraju in ob vsaki priliki; opisano flanelo pa morem za vsakim grmom obrniti, ker je mokra le na notranjo stran, na zunanjo je suha. Tako jo moreš obrniti sredi ture, greš dalje in ponoči jo posušiš ob ognju ali pri štedilniku.

Moja žena pravi tej flaneli »brustflek«; meni samemu pravila beseda v slovenščini ni znana. Uredništvo jo gotovo pozna, vendar je ni treba pripisati, ker je bolje, če čitatelja nekoliko pojezimo, da tudi on malo premišljuje in naše opisovanje ne teče tako gladko, kakor slaba premijera v dobrem gledališču.

Ta oprsna krpa torej je univerzalno sredstvo proti vsem prehladam, kolikor jih je opisanih v medicinskih knjigah; ali pa velja tudi za ona prehlajenja, ki niso opisana, ne morem povedati — le toliko vem, da sem pod njo dobro zavarovan; kajti glavno je, da varuješ oprsje in želodec ter podplate na nogah; roke in drugo ni toliko občutljivo. In oprsna krpa z dvema paroma nogavic ti zadostuje. Na oprsno krpo oblečem srajco iz debelega platna — poleti in pozimi —; kajti srajca brez krpe hladi in mrazi kakor mokra jopica. Prav tako so t a n k e nogavice povsem neprikladne. In takoj pri tej priliki pristavim, da treba v e d n o dihati le skozi nos; kakor so nekdanj rekli pri vojakih: »Brust aussi, Bauch eine!«, velja za dihanje: n o s o d p r t, u s t a z a p r t a! —

Opisavši sramežljivi del planinske obleke, prehajamo na vrhnja oblačila: suknja (bluza), telovnik, hlače in čevlji. S u k n j a je najboljša iz trdnega lodna, temnozelena, pripravno široka, spredaj odprta s podvitim ovratnikom, da jo v dežju zožiš v bluzo z zakritimi prsi in odvihanim ovratnikom okoli ušes. Žepi morajo biti zakriti s krpicami in zavarovani z gumbom ter tako veliki, da vanje vtakneš denarnico, legitimacijo, ruto itd. Eden na prsih l e v o, dva s p o d a j na vsaki strani, majhen (četudi ni več moda!) za žveplenke (ali dozo) na desno pri pasu, dva na vsaki strani znotraj tudi s krpo in z gumbom. Ako potuješ po tujih gorah, moraš imeti poleg denarnice še denarno vrečico na prsih iz dobre flanele na trdnem t r a k u nad oprsno krpo okoli vratu, s krpico in z gumbi za večji p a p i r n a t i d e n a r. Varuje te tatov (tudi ponoči je ne odloži!), pa tudi napadalcev. V tem žepu imej tudi barčno ali poštno knjižico, da ne vlačiš preveč denarja

po žepih, temveč ga po 3—4 dneh vzameš s pošte ali iz banke. Pred vojno sem imel denarja po 10—20 kron dnevno, dandanes bi zadostovalo 100 Din. Če bi te kdo okradel, moreš bančno in poštno knjižico preklicati, suhi denar pa gre zbogom za vselej!

Pod suknjo je telovnik za uro, očala, svinčnik itd. Tudi to oblačilo je, podobno suknji, iz lodna. Vsi gumbuški, gumbi, šivi s podlogami vred, morajo biti trdni in šivani z močnim sukancem. Kdor hoče denarne vrečice na prsih, naj jo nosi pod telovnikom v posebnem žepu.

Hlače nosim iz angleškega blaga s štirimi žepi z gumbi: dva spredaj, dva manjša zadaj za nože, ključe, vrvice, sploh, kar ne pride v nahrbtnik. Hlače so zelene barve, med koleni dvojnate; svojčas sem nosil med koleni usnjate krpe, ki pa so se prej odrgnile nego dobro blago. Vsa obleka bodi dovolj prostorna; čez pas naj drži hlače močna zapona zadaj na hrbtu, naramnice niso primerne. Ker so hlače le do kolen, so naramnice tudi nepotrebne; pač pa mora biti pod koleno usnjat jermen z zapono. Dokolenice rade zlezejo doli po nogi, četudi jih drže zapone na hlačnicah. Zato priporočam elastiko (podvezo); oženjenci jo dobimo — že vemo, kje; samci naj si jo kupijo!

Čevlji morajo biti močni in nepropustni za vlago. Spodaj po nogi naj bo 6—8 luknjic, višje gori kapice. Jermenov ne priporočam, razen iz pristnega gamzovega usnja. Na osmoljenih podplatih pristojajo močni žebli, na petah pa so podkovi najboljši, ker žebli odpadejo, da izgleda pēta kakor škrbe brezzobe čeljusti. Pred kratkim sem spoznal, da podkovi v mokrem, mehkem a strmem svetu polzijo, zato bi bili najboljši zobati podkovi, to je žebli, udelani na podkovich. Kroparji naj si omislijo patent in naj jih prično izdelovati. Nedavno sem imel že precej obnošene čevlje in sem hotel nove, ko mi svetuje čevljar, naj gornji del še obdržim, a spodnjega popravim. Res mi je spodnji del poddelal in čevlji so bili kakor novi. Sedaj se mi je pričel trgati — gornji del; vendar v nekaj mesecih ne bom čevljev zavrgel, temveč samo gornji del dal obnoviti. Za tem pride zopet spodnje »templjanje« in potem gornji del. Tako bom od sedaj dalje stare čevlje premenjeval: enkrat spodaj, enkrat zgoraj in vselej prihranil nekaj desetakov, ker nikoli ne bo treba popolnoma novih. Čevljarjev svet je bil v resnici moder! Seveda: vsak naj sam preizkusi, kolikokrat je tako obnavljanje izvedljivo...

K dobri planinski obleki spada tudi nahrbtnik. Ta bodi močno sešit in z usnjem obrobljen z dvema žepoma; v enem je vodnik (knjiga), v drugem so vrvice, kozarec ali — šunka z žemljo! Glavni provijant s perilom, copatami, čevljostezi, fotografskim aparatom, kako knjigo itd., pa hodi v nahrbtnik, ki mora biti prevezan z usnjato vrvico in opremljen z nad vse trdnimi naramnicami.

Poleg vsega tega imam še originalno, staromodno ogrinjalo — pristni havelok. Marsikomu sem že ž njim izvabil posmeh, pa tudi jaz sem se pod njim že marsikomu posmehoval. Nekoč me sreča v gorah pristni planinski gigerl; vse je bilo »po modi« na njem, celò — zobje. Zato je mene pomilovalno opazoval in skoraj bi se me sramoval, da nisva bila sama sredi gore. Končno pa se vendar ni mogel premagati in spregovoril je tako-le: »Havelok ni napačna noša za stare upokojence, ki hodijo vsak dan iz dolgega časa k deseti maši, po maši pa od zunaj skozi okna pritličnih pisarn opazujejo pridnost in vestnost svojih še aktivnih kolegov. Za planince pa ni primeren!«

Moj havelok ni bil užaljen, kakor prof. Mlakarjeva klofrnica; tudi tožil ni, pač pa je z nevidno močjo posređoval nad oblaki in dosegel v približno pol uri tako salabolsko ploho, da so kaplje po decimeter visoko odskakovale. Tedaj se je situacija izpremenila: potegnil sem kapuco čez klobuk in povrhu še pelerino. Sicer nisem izgledal moderno, toda suh sem bil znotraj kakor poper in vesel kakor škrcjanček pod nebom. Moj prekrasni vis-a-vis pa se je obračal, krivil, klel in delal greh in sramoto planinam in planincem, medtem ko sem ga jaz z vržinko v ustih z enim-po-enim očesom gledal izpod pelerine. Končno se mož poniža in me zaprosi za — kapuco; jaz pa sem se spomnil na basen o ježu in lisici in si mislil: »Ne boš, Jaka!« Utemeljeval pa sem, da kapuca k novemu planinskemu kroju ni primerna, zato naj raje potrpi. In potrpel je, pozneje pa tudi svojo »moderno« obleko zamenil s pripravnejšo. Njegova, kakor je pozneje pravil, je bila le za nedelje na Šmarno Goro, Primskovo, Obolno ali podobno kam.

Moj zaničevani havelok pa je ne samo praktična, temveč tudi ponosna noša, ker ima z raglanom, čikošem, menčikovom, sviterjem in podobnimi oblačili poleg starega tudi slavno ime slavnega prednika.* — Tudi to nekaj velja!

Končno se spomnimo še palice. Svojčas mi je neki gozdar podaril dolgo, ravno, olupljeno palico; nosil sem jo toliko časa, da je bila popisana polna vrhov in prelazov, kamor je prišla. Med svetovno vojno so palice počivale; po vojni sem si odbral krajšo palico. Zato sem si izbral v Dobrli vasi le poldrugi meter dolgo, dobro okovano palico, ki je nekemu gostilničarju v gorski vasi posebno ugajala. Kadar sem bil pri njem, jo je ogledoval, poskušal z nohtom, gledal grče in poteze. Nedavno pa se je z boba zdril: »Joh, joh! Saj to je navadna, olupljena — smreka!«

»I seveda! Morda mislite, da bom z mahagonijevo okoli hodil.« — Za planinca in njegovo obleko je najbolje: trdno, prikladno in zanesljivo; moda in lepota so mu — deveta briga.

* Havelock je bil angleški general (5. IV. 1795. do 24. XI. 1857.). Isto velja za raglan, menčikof, sviter in čikoš, ki so bila zelo praktična oblačila, a jih je nestalna moda menda že odpravila.

Tako smo torej obdelali planinskega moža od vrha do tal; temu je še pripomniti, da mož, ki je to pisal, po gorah res hodi v taki obleki in ni pisal le za veselje čitatelju in radi lepih črk v »Plan. Vestniku«. Tudi v resnicoljubju se razlikuje od prof. Mlakarja, ki je nekje od 20.—30. letnika »Plan. Vestnika« trdil, da je šel peš skozi Simplon, a ko sem drugo leto 150 km naokoli izpraševal, so mi vsi izprevodniki, vodniki, gostilničarji in druge merodajne osebnosti trdile, da razen predorskih čuvajev še nihče ni šel peš, niti delavci in inženirji ne! Tako torej pišejo dandanes pisateljji, samo »da vleče«, kakor delajo čevljarji in krojači, samo da se hitreje strga. Jaz pa, kakor vidite, nisem pisatelj.

Obzor in društvene vesti

Wolf Luckmann pogrešan in najden mrtev.

(Poročilo rešilne ekspedicije, sestavil Miha Potočnik.)

Dne 28. junija je odšel Wolf Luckmann, kartograf in ljubljanski univerzi in slušatelj filozofske fakultete, star 26 let, v Vrata z namenom, da bo več dni bival v planinah na prostem, fotografiral okolico Dovškega Križa in Rokava. S seboj je imel 2 volneni odeji, dežni plašč, velik fotografični aparat s 37 ploščami (last ljubljanske univerze), nekaj perila — kot provijant pa 4 ali 5 sandwichov, škrnicetj suhih hrušk, par limon in steklenico kompotne vode.

V soboto (na Vidov dan) so ga zadnjikrat videli pri lovski koči v Vratih (Hubertushütte); tam je popil nekaj mleka in odšel takoj naprej po grapi na Jezéra (kotel med Kališčem, Rokavom, Oltarjem, Križem in Splevto), kjer je imel že od lanskega leta znano skalno votlino, zelo pripravno za bivakiranje. Bil je namreč ves navdušen za ta planincev skoraj še neznan predel Julijskih Alp; najbolj pa je bil zavzet za skalnati rob (lovei ga imenujejo »Skala«), ki je iz doline in od više gori, z Jezér nad Pragom, lepo viden in ima docela isto obliko ko Matterhorn. Pod tem svojim »Matterhorn« — tako ga je krstil — je Wolf prebil v skalah marsikak dan in tudi noč.

W. Luckmann je povedal doma, da se bo vrnil najkasneje v četrtek, 3. julija. Ker ga pa v četrtek še ni bilo domov, so domači počakali še v petek; a zopet ga ni bilo. Zato ga je v soboto, 5. julija, šla rešilna ekspedicija iskat. V ekspediciji so bili: Joža Čop, Albin Čop, Matevž Freljih, Aleksander Bitenc, Pavlin iz Radovljice in Miha Potočnik. Sodelovala sta pri ekspediciji še oba pogrešančeva brata, Karel in Pavel Luckmann.

Ker njegovima bratoma in reševalcem in sploh nikomur ni bilo natančno znano, kje se nahaja tisti Wolfov »Matterhorn« in se je sploh samo vedelo, da je pogrešani odšel v gore, ki leže od Križa do Škrlatic, je bilo iskanje težavno in se je morala ekspedicija deliti. Albin Čop, Matevž Freljih, Bitenc, Pavlin in oba brata Luckmanna so odšli v Vrata, da bi kaj poizvedeli; a v Aljaževem Domu se ni bil Wolf nič oglasil. Zato so odšli v nedeljo (6. VII.) že ob ½3. uri zjutraj po poti proti Škrlatici, ker je tkzv. »Glavica«, rob med Škrlatico in Rogljico, zelo podobna Matterhornu, in so deljeni na 3 skupine preiskali vse Dovške Dolce, Dovški Križ, konte in snežišča pod Stegnarjem, Rogljico, Škrlatico itd. in so se pozno popoldne vrnili brez uspeha in brez kakšne sledi; Joža Čop in Miha Potočnik pa sta odšla v Martuljek, bivakirala za Akom in zjutraj ob 3. uri odšla skozi Amfiteater (»Za Široko Pečjo«) na Križ (ki mu turisti tudi pravimo Ši-

roka Peč) ter potem iskala v okolici Križa za sledovi (tudi z izvrstnim daljnogledom) in sestopila po grapi, ki privede k lovski koči v Vrata, ker je bilo rečeno, da je W. Luckmann mogoče odšel v góro od lovske kočice in da se je v tisti okolici zelo rad zadrževal. Uspeha nista imela.

Ekspedicija je prišla zvečer v Aljaževem Domu skupaj in je sklenila za drugi dan (ponedeljek 7. VII.), da preišče nižje lege pod pečmi Rokava, Kališča, Brinove Glave tja do Peričnika. Tako je zjutraj odšla ekspedicija (Pavlin je odšel v ponedeljek zjutraj domov) Frelih in Karol Luckmann pod Rokav in Kališče, Albin Čop in Bitenc pod Brinovo Glavo in do Peričnika — Joža Čop.

† Wolf Luckmann

Pavel Luckmann in Miha Potočnik pa od Mihtarjevega rovta skozi grapo na Jezéra. To pa zato, ker je Miha Potočnik opozoril ekspedicijo na to, da so ravno v predelu nad Jezéri grebeni tako razkosani in strgani, da je tam marsikak rob podoben »Matterhornu« in da bi ga takoj spoznal, če bi ga videl v naravi. Ko je ekspedicija šla mimo Turkove planine, je Potočnik pokazal robove nad planino in vprašal Pavla, če je tam »Matterhorn«, in res ga je takoj spoznal v spominu na sliko. Tako so odšli Joža Čop, Pavel Luckmann in Miha Potočnik po grapi, ki so jo spotoma natančno preiskali, na Jezéra nad Pragom (drug Prag, nego na poti pod Triglavom!) in se tam pod »Matterhornom« (»Skala na Jezerih«) razdelili: Joža Čop na levo pod stenami Kališča, Miha Potočnik na desno pod stenami Splevte in Pavel Luckmann po sredi. Tako grede, je Pavel nenadoma s prestrašenim glasom zakričal in poklical Potočnika: opazil je v skalni votlini po-

skali razobešene nogavice, sam pa si v jamo od strahu, da bi bil brat v njej, ni upal pogledati. Potočnik je pogledal v votlino, a človeka v njej ni bilo. Prihitelj je še Joža Čop. — V lepi obokani votlini, varni pred dežjem in vetrovi, je imel pogrešani svoj bivak. Na tleh sta bili pognjeni obe odeji, pod zglovljem je bil zvravn njegov jopič, na skali pri zglovlju (nekoliko višje) pa je viselo 5 parov nogavic, nekaž robcev, njegov dežni plašč, ob skali je bila prislonjena steklenica z vodo rabarbara-kompota, do polovice prazna, kopalne hlačiče, škarnicelj z 2 citronama in škarnicelj suhih hrušk (še nedotaknjen in z vrstico prevezan), pred vhodom pa je bila na kamen prikapana do polovice pogorela sveča. Ko so trije reševalci pregledali položaj, so dognali sledeče: Gotovo ali vsaj silno verjetno je, da je Luckmann prebil v votlini samo eno noč, kvečjemu dve. To se da sklepati iz tega, ker je bilo njegovo perilo še mokro in neposušeno (prišel je v votlino v dežju, med tednom pa dežja ni bilo); ker je imel še polovico steklenice kompota, katerega je silno ljubil in je manjkajočo polovico popil prav gotovo že med potjo; ker je sveča šele do polovice pogorela, ker se še ni dotaknil suhih hršk, dasi je imel silno malo provijanta s seboj; ker ni posušil perila in, kar je glavno, ker ni pustil nobene plošče; saj bi nedvomno, če bi bil že več dni gori in bi gotovo že katero eksponiral, po nepotrebem ne bil nosil s seboj porabljenih plošč!

Reševalci so šli takoj na delo (ob ½12. uri), ker so se nadejali, da pogrešani ne more biti daleč od bivaka, ker ni vzel s seboj niti jopiča, temveč samo nahrbtnik z aparatom in ploščami in klobuk. Zlezli so po levi grapi na »Matterhorn«, med potjo preiskali vso okolico, tudi z daljnogledom — pa na »Matterhornu« ni bilo nič. Odšli so višje gori v zadnje kotle med Rokavom, Oltarjem in Križem (»Na Gruntu«), obkrožili vse konte, preiskali vsa snežišča in jame, pregledali z daljnogledom vse grape in stene, a vse brez uspeha; odšli so končno na vrh Splevte in zopet natančno preiskali okolica tja do Dovškega Križa (alias Široka Peč), tako da Na Gruntu ni ostal nepreiskan noben kotiček. Po dolgotrajnem in brezuspešnem iskanju so se vrnili doli na Jezéra, po drugi strani »Matterhorna«, zopet natančno preiskali teren — pa zopet nič našli. Čop in Potočnik sta odšla na škrbino med Rokavom in Kališčem, pregledala grapo doli proti Suhemu Plazu, pa zopet nič. Ker ta del ekspedicije že ni vedel več, kam naj se obrne — saj je vse kar najvestneje preiskal — in kje naj še išče, je pozno popoldne odšel v Aljažev Dom, da obvesti o rezultatu druge reševalce.

Sodeč po stanju v bivaku je postalo toliko nedvomno, da Luckmann ni več med živimi. Odšel je bil fotografirat (kam? se ne ve) in se je ponesrečil gotovo kje v bližini. Njegovo truplo mora biti v bližini bivaka na Jezérih, ponesrečil pa se je po mnenju ekspedicije prva dva dneva svojega bivanja na Jezérih.

Druga dva dela ekspedicije tudi nista ničesar opravila.

Ker se je torej v ponedeljek 7. julija našel vsaj prvi sled, je ekspedicija odšla že v torek 8. julija iskat (7 ljudi: oba brata, Joža Čop, Albin Čop, Matevž Frelj, Bitenc, Potočnik), in sicer topot po Suhem Plazu gori in v vrh Kališča, ki je bil prejšnji dan najmanj raziskan. Na vrhu Kališča se je ekspedicija delila: en del po grebenu proti Rokavu, drugi del pa z vrha po vzhodni strani po zeleonicah doli in po gamsovih stezah po sredi Kališča okoli k bivaku na Jezérih, tako da je bilo tudi Kališče točno pregledano, pa spet brez uspeha. Ekspedicija je potem skupno še preiskala okolico bivaka — Jezéra; ko pa jo je zajela gosta megla in je nastopilo deževno vreme, se je ekspedicija odpravila v dolino.

Luckmannovega trupla, nahrbtnika in aparata ekspedicija torej kljub tridnevnemu vestnemu iskanju ni našla!

Zopet pa so 10. julija odšli na Jezéra pod Skalo najprej Joža Čop, Miha Potočnik in ponesrečencev brat Karol. Popoldne sta Joža Čop in Miha Potočnik

splezala v škrbino v Kališču in preplezala južni greben Rokava, odkoder je možno pregledati na desno in levo vse grape in prepade v okolici; iskala sta zelo natančno — našla pa nič. Brat Karol je preiskal še ponovno že preiskani kotel »Na Gruntu«. Pod večer so prišli z drugim bratom Pavlom še trije Jeseničani, dobri turisti (med njimi Lojze Kattnik). Ekspedicija je noč od 10. na 11. julij prebila v skalni lopi (votlini) Pod Skalo na Jezérih.

11. julija je ves dan silno deževalo; bila je tudi gosta megla, tako da se ekspedicija ni mogla podati na iskanje; prebila je dan 11. julija in noč od 11. julija na 12. julija. Pod Skalo. Zjutraj 12. julija se je za nekaj časa zjasnilo, ker je v legi nad 2000 m zapadel nov sneg. K ekspediciji je prišel iz Mojstrane še vodnik Janez Košir, ki so mu kraji okrog Jezér najbolj znani, ker vrši tam službo lovskega čuvaja. Ekspedicija je zjutraj na vsezgodaj odšla: Joža Čop in Pavel Luckmann na greben med Vratí in Martuljkom (greben Oltar-Dovški Križ 2532 m) in pod vrh Oltarja; Košir in Miha Potočnik po strmem sneženem kuloarju na škrbino v Rokav z namenom, da pregledata kotel med Škrlatico, Oltarjem in Rokavom in grebene Rokava; Lojze Kattnik, Karol Luckmann in še dva jeseniška turista pa pod Dovški Križ in v kotel »Na Brinju«, kjer so pregledali vsa prodišča pod stenami in vse sumljive jarke. — Ker pa je tekom 3 ur padlo čez en čevelj snega in ni bilo pričakovati lepega vremena, je popoldne ekspedicija odšla proti Mojstrani in se je domenila, da zopet pride iskat, čim se zvedri in skupni zapadli sneg. —

Dne 14. julija se je lepo zjasnilo, sneg je pokopnel. Odšli so popoldne v Vrata k lovski koči in tam prenočili: Joža Čop, Janez Košir, Miha Potočnik, Lojze Kattnik in ponesrečencev brat Pavel. Drugi dan, 15. julija, je ves dan zopet silno deževalo, dasi je prejšnji dan barometer kazal »lepo«. Ekspedicija je ostala v koči. 16. julija se je zvedrilo in je ekspedicija odšla na vsezgodaj »Na Gruntu«, kjer se je zopet podala na greben, ki loči Vrata od Martuljka. Po grebenu je odšla proti Oltarju in se je pod Oltarjem razdelila: Čop, Košir in Pavle so odšli spodaj kakih 200—300 m pod Oltarjem v smeri proti Škrlatici, Potočnik in Kattnik pa proti vrhu Oltarja. Slednja dva sta bila še kakih 100 m pod vrhom, ko je Čop zavpil in dal znak, da je pogrešanega Wolfa Luckmanna našel. Ležal je mrtev v razpoki med skalo in snegom v nekem žlebu pod Oltarjem. Ekspedicija se je pri mrtvecu sešla, Potočnik pa je splezal še kakih 200 m po žlebu navzgor, kjer je našel ponesrečencev aparat (deloma razbit, objektiv je cel!), torbo s ploščami, listek, kamor je W. Luckmann zapisoval, kdaj je snemal in kaj, in še nekaj njegovih stvari — nahrbtnika in stativa ni bilo dobiti, ker sta najbrž bila še pod snegom, ki ga je 12. julija veter na debelo nanosil v žleb. Ponesrečenec se je moral ubiti (padel je 250—300 m globoko po žlebu) 1. julija, ker je ta dan zabeležil v notes, da je ob $\frac{3}{4}$ 10. uri še fotografiral Škrlatico; kako se je nesreča pripetila, se ni dalo ugotoviti.

Ekspedicija je poslala brata Pavla z žalostno vestjo v Mojstrano in na Jesenice, Lojza Kattnika pa »Pod Skalo«, kjer so imeli spravljene plahte za zavijanje mrtveca. Čop, Košir in Potočnik so takoj začeli s spravljanjem v dolino. Po peskih so ga spravili še »Na Gruntu«, kamor je medtem že prihitel Kattnik s plahtami in z vrstico za povijanje. Mrtveca so nato povili v dvojni ovoj in ga do večera vsi štirje prenesli v lopo »Pod Skalo«, kjer so ga pustili, sami pa odšli v lovsko kočjo; tam je že čakala pomožna ekspedicija, ki so jo pozvali po Pavlu Luckmannu iz Mojstrane. Bili so to Gregor Lah, Feliks Zima, vodnik Polda in Henrik Jeklic.

Dne 17. julija so Joža Čop, Janez Košir, Miha Potočnik, Gregor Lah, Feliks Zima, Polda, Henrik Jeklic spravili mrtveca izpod »Skale« v dolino, kjer so ga naložili na voz in odpeljali v Mojstrano. Tam so ga še položili v krsto in na mrtvaški oder v mrtvašnici na Dovjem; drugi dan, 18. julija, ob $\frac{3}{4}$ 4. uri popoldne pa so ga pokopali.

Ležal je v mrtvašnici ves pokrit z venci in s cveticami. — K pogrebu so prišli domačini v strnjeni vrsti, planinci od blizu in daleč, mnogi prijatelji z ljubljanske univerze — njim je bil posebno drag — in toliko jih z Jesenic, najbližji in najbolj prizadeti... Pokopališče je bilo ob napovedani uri natlačeno polno. Planinci, najprej tisti, ki so ga šli reševati, potem iskat, so ponesli rakev v cerkev k blagoslovitvi, visokošolci so zapeli žalostinke in zemlja je sprejela vaše, kar je njenega; govorile so se pritajeno-glasno poslovilne besede, a tekle, tekle so in bodo še tekle tihe, grenke solze za tem ljubljencem vseh...

Dr. Tarczay Gizela, naša poetična sotrudnica, ki živi zdaj v Budapešti, seznanja tamošnje prebivalstvo z našimi prirodnimi krasotami. V št. 8.—9. tekočega letnika »Turisták Lapja« je na str. 289—291 objavila članek »Križka Jama« v madžarskem jeziku, kjer z listno živahnostjo in bistrostjo riše to znamenito jamo. — Omenjeni madžarski časopis spominja po obliki in ustroju na češki »Casopis Turistů«.

Plezalni uspehi v Kamniških-Savinjskih Alpah. V dnevih od 3. do 12. sept. sta Maks Igljč in Verbič izvršila pristop 1.) po severni steni Kranjske Rinke, 2.) po južni steni Štruce (»skrajno težka tura«).

Smrtna nesreča ob Planjavi († Rudolf Pečar). — V nedeljo, dne 7. septembra, je kmalu popoldne dospela na Kamniško sedlo večja družba mladih prijateljev prirode iz Ljubljane, med njimi devetnajstletni strugarski vajenec Rudolf Pečar iz Zelene Jame pri Mostah. Ta se je takoj odločil za plezalno turo na Planjavo v smeri Brinškovega kamina, dočim so drugi ostali pri Kamniški koči. S sedla se je moglo opazovati, kako se plezalec dviga v kaminu. Naenkart pa je omahnil, izgubil vsako oporo, padal in padal v vrzovč v vznožju, kjer je obležal. Planinci, ki so z grozo opazovali padeč, so prihiteli k ponesrečencu. Pečar je bil mrtev; imel je razbito glavo, zlomljen tilnik in tudi drugače strašne poškodbe.

Truplo so prenesli do Kamniške koče; od tam ga je po sporočilu g. Koželja prenesla rešilna ekspedicija Kamniške podružnice proti večeru v Stranje. Dne 9. septembra so ob obilnem spremstvu planincev pokopali to mlado žrtev planin.

Od uredništva: — V prihodnji številki je določen prostor za poročila o društvenih prireditvah, o nezdah in sl.; zaradi omejenega obsega našega »Vestnika« so se morala doslej odlagati.

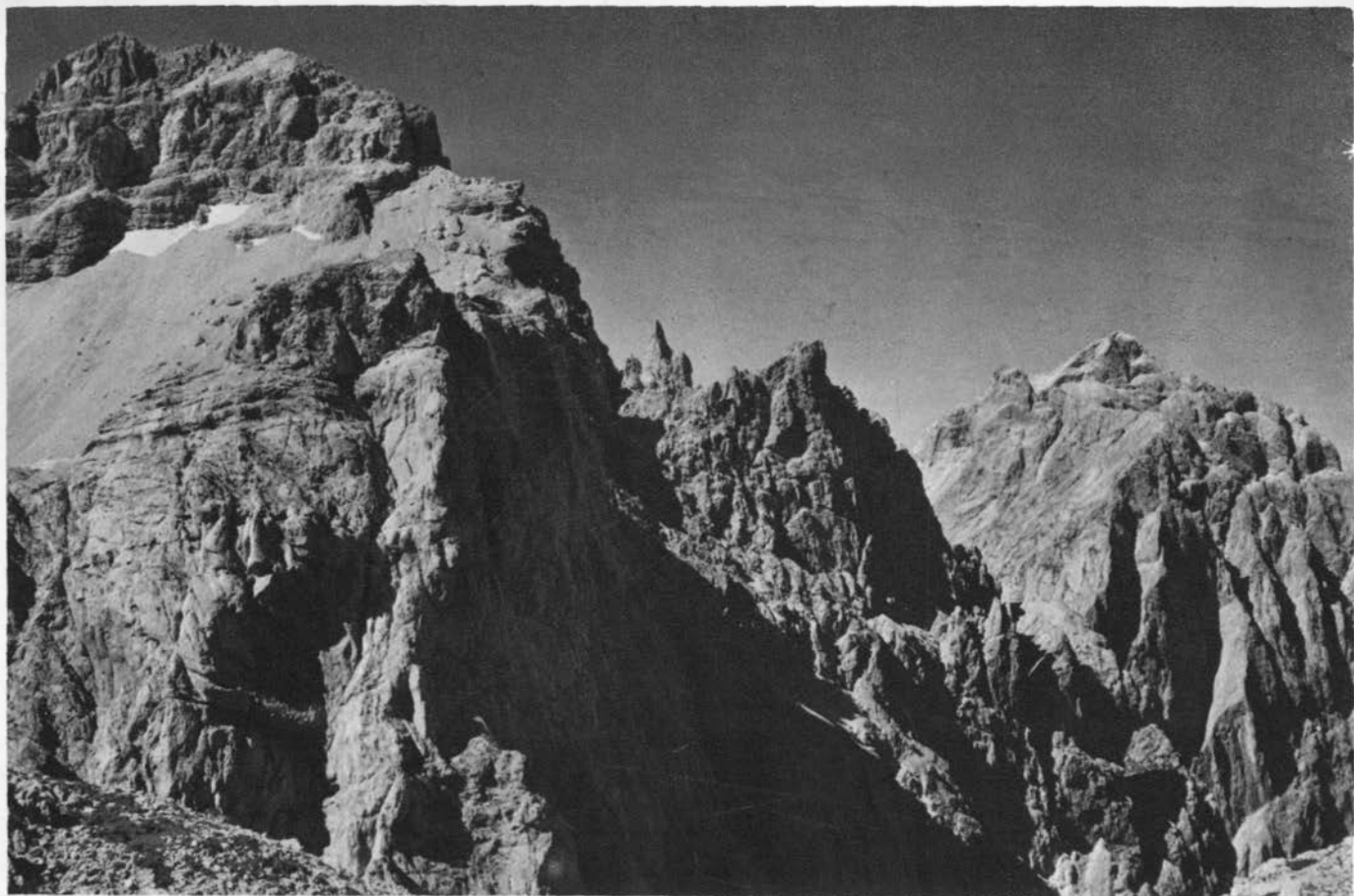
Naše slike. Razor, Prisojnik s Križkih Podov. Na meji smo! Ponosno se dviguje pred nami stari naš znanec jasni Razor (2601 m), ki smo ga z našimi varnimi poti z južne strani napravili pristopnega. Njegova mogočna glava leži sedaj že na pripadlem ozemlju Italije; zato so ture na Razor nepriljubljive, dokler ne bo urejen obmejni turistovski promet. Meja gre po ostrem grebenu, ki ga na sliki zasledujemo nad črno, iz Krnice se dvigajočo steno in prehaja potem v škrbino pod Prisojnikom. — Impozanten je pogled na ta raztrgani, s številnimi ostrimi stolpiči posuti svet. Nič manj ni razkosan Prisojnik (2547 m), ki nam na sliki prikazuje svoje zapadne grebene. Prehod tu naokoli je le za plezalce.

T.

Vsebina: Dr. Jos. C. Oblak: Velebit (str. 217). — Janko Mlakar: Hochkönig in Dachstein (str. 220). — Jos. Wester: Iz Tržiča v Tržič (str. 225). — Viktor Pirnat: Po Gorjancih (str. 229). — Jožef Zazula: Moja planinska obleka (str. 232). — Obzor in društvene vesti: Wolf Luckmann pogrešan in najden mrtev (str. 236). Dr. Tarczay Gizela: Plezalni uspehi v Kamniških-Savinjskih Alpah. Smrtna nesreča ob Planjavi. † Rudolf Pečar. Od uredništva (str. 240). — Naše slike (v tekstu): † Wolf Luckmann; (na prilogi): Razor, Prisojnik s Križkih Podov.

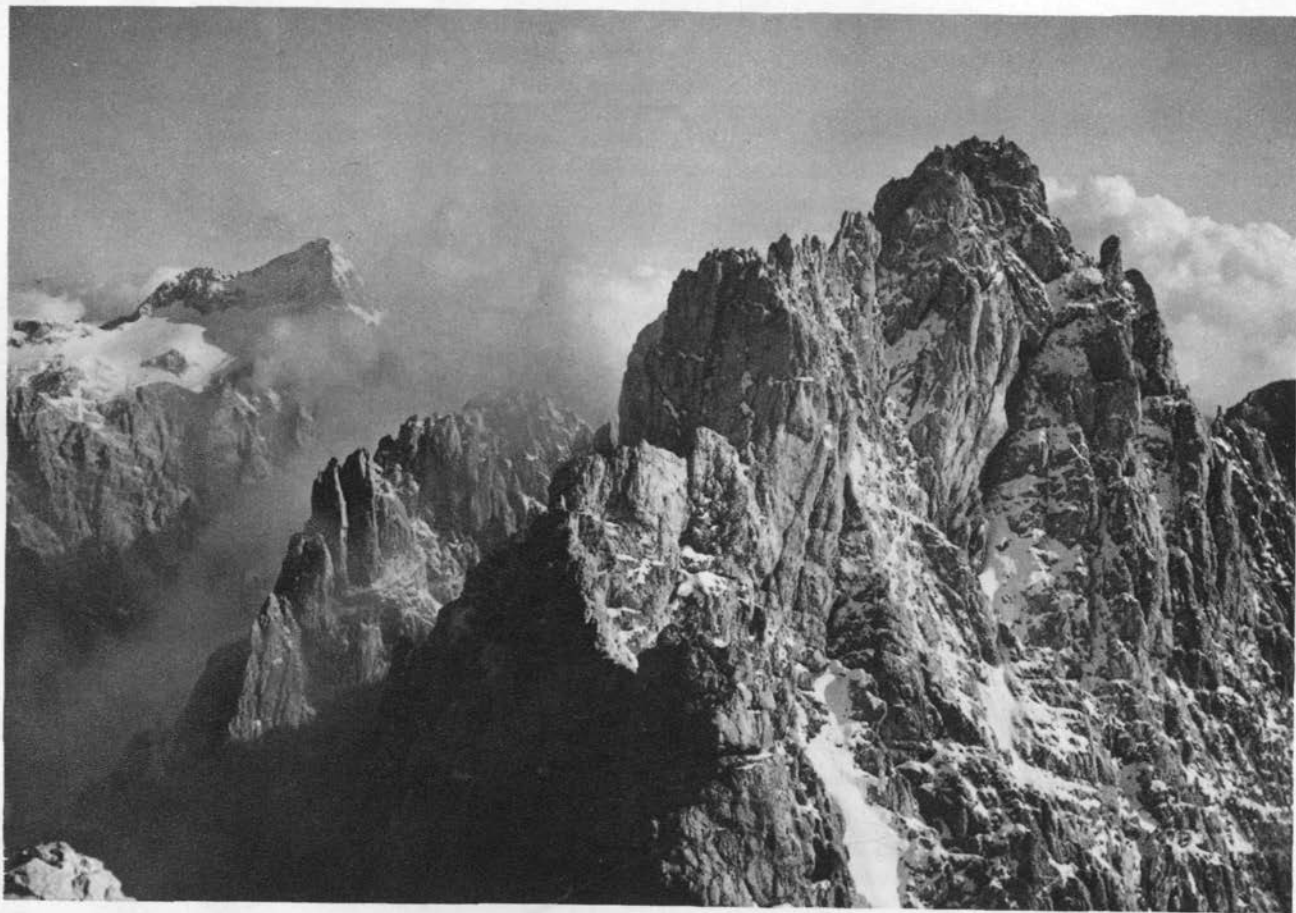
»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto Din 40.—, za inozemstvo Din 60.—.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tomižšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

Razor, Prisojnik s Kriških podov.

Fot. Skerlep Janko.

Dovški Križ (2646 m) — Triglav.

Fot. Kajzelj Mirko.